

LINUM

Informationsblad från Skånelin

Våren 1992

"Lin - en framtida råvara i svensk industri"

Sten Liljedahl, ALA-gruppen, Sveriges lantbruksuniversitet

Sammanfattning av föredrag, 9 mars 1991 vid Skånelins årsmöte, Svalöv.

Linnet är en intressant nischgröda och en av de som har odlats sedan urminnes tider i vårt land. Linnet är ett bra exempel på en växt, där växtens alla delar går att utnyttja till olika ändamål exempelvis linne, tekniska produkter och som bränsle (veddelarna). Internationellt har linnet fått ett ökat intresse.

Omvärldsanalys

Naturfibern har fått ett större intresse de senaste åren. Orsaken går att finna i en annan syn på naturen. Recirkulering och miljöfrågor (exempelvis arbetsmiljön) är viktigare i dagens samhälle. Prisrelationer till andra fiber t ex kolfiber är bättre än tidigare, vilket också påverkar intresset i industrin.

Odling av spånadslin i Europa sker främst i Frankrike, Belgien och Holland. Emellertid har kraftiga subventioner, 3 000-6 000 kr per ha och år, skapat stora lager och dåliga priser. Oljelinet har ökat mycket kraftigt arealmässigt, främst i England och Danmark.

FoU i Europa är relativt stor på lin och satsningar sker i hela kedjan från marknad till växtförädling. Fiberfrilägg

ningen är ett av de nyckelproblem som måste lösas och det satsas extra resurser för att lösa problemet. Idag landrötas nästan allt lin som ger osäkerhet i hanteringen, vilket man vill undvika. Något genombrott har inte skett gällande fiberfrilägningen.

Marknaden, som redan har nämnts, är mycket dålig för närvarande, vilket också återspeglas i att många inom linsektorn har ekonomiska problem idag. Marknaden för linfibers användning har förändrats kraftigt under de senaste 25-30 åren från linne i hushållet (lakan, dukar och handdukar) mot kläder. Anledningen ligger i att Italien har satsat mycket medvetet på design och produktutveckling under en längre tid, vilket nu börjar ge resultat. En bidragande orsak är att linne är mode i Medelhavsländerna. Någon odling av lin finns inte i Italien utan allt importeras.

FoU-aktiviteter i Sverige

Projekt "Linindustri" bedrivs i samverkan mellan Jordbrukstekniska Institutet, Hushållningssällskapet i Örebro län och Högskolan i Karlstad. Projektet syftar till att undersöka och utveckla möjligheterna för en svensk linfiberproduktion. Arbetet bedrivs i tre delprogram:

- Agroteknik analyserar olika tekniska system för rationell skörd och hantering av lin.
- Beredningsteknik studerar olika fiberfriläggningsmetoder, biologiska, kemiska och mekaniska.
- Den tredje delen berör fiberegenskaper och systemstudier.

Avslutningsvis vill jag påpeka att det är väl värt att satsa FoU-resurser på lin, eftersom linet har unika egenskaper i sig och vi i Sverige har unika resurser att tillvarata linets fördelar.

Linsådd våren 1992 - sortval

Eskil Persson

Till vårens sådd finns 3 sorter att välja bland - blåblommig och två vitblommiga. Den blåblommiga, polska sorten Nike såldes f f g våren 1991 och blev mycket uppskattad och står kvar i sortimentet.

Av de vitblommiga sorterna är Regina från Holland känd och uppskattad sedan många år för sin höga fiberkvalitet. Den andra vitblommiga sorten är den under många år omtalade nummersorten SV 63 110, som nu efter många år har begåvats med ett namn, nämligen Henryk, givet efter Svalöfs mycket skicklige linförädlare Henryk Zienkiewicz, som ännu följer Skånelins verksamhet och linutvecklingen i Sverige med stort intresse. Henryk Zienkiewicz har alltsedan Skånelins tillkomst generöst delat med sig av goda råd och anvisningar i olika linfrågor samt också starkt bidragit till att våra relationer med de polska linorganisationerna är utomordentligt goda.

Den "nygamla" linsorten Henryk karakteriseras framför allt av att den är lättberedd i alla beredningsmomenten och att den har en tunn, fin fiber som är särdeles lättspunnen. Sorten är tidig i utvecklingen på fältet, något som gör den odlingsvärd även i de norra delarna av Sverige.

Den tidigare i olika sammanhang aviserade sorten Belinka från Holland kan av olika skäl först 1993 eller 1994 komma på svensk marknad.

Fröbeställning göres enklast hos Hammenhögs Frö, tel 0414-40 400.

Slöjdsommar på Liljevalchs 1992

Kerstin Winther

I sommar mellan 12 juni och 31 augusti blir det en stor gemensam utställning för hela "HEMSLÖJDS-SVERIGE" på Liljevalchs konsthall. Det är nu 10 år sedan man genomförde en så stor manifestation för slöjden i Stockholm, även då på Liljevalchs. Det ska bli en spännande vandring för hela familjen, inte bara för ögat. Utställningen ska sjuda av slöjdare i arbete. Här ska byggas båtar av alla slag från blekingeckor till västerbottniska isekor. Vi får se hur man slår rep, arbetar med näver och tagel. Ett riktigt festrum med linnedukar i damast och de vackraste delarna från våra olika dräkter. Stora takkronor i gräs och halm bjuder in till fest.

På terrassen får minioddlaren hämta inspiration i form av specialgjorda korgar och handsmidda redskap.

"Slöjdcirkus" kommer Raine Navin textilkonstnär från Kalmar att ordna, där han lär oss att se och skapa ur tingen på ett annorlunda sätt.

Samtidigt fyller SHR svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund 80 år. På detta sätt försöker man att blåsa nytt liv i butikerna i landet, av vilka många har en svår ekonomisk situation och flera har fått slå igen. Fem formgivare kommer att stå för förnyelsen i ett eget rum.

Du som broderar kan delta i BRODERITÄVLING som är utlyst genom tidningen VI samt den som gör leksaker i både trä och textil sänder sitt bidrag till tidningen LAND. De bästa bidragen kommer att visas på Liljevalchs.

Har Du några frågor angående dessa tävlingar går det bra att vända sig till hemslöjdskonsulenten i länet för ytterligare upplysningar.

I Örebro odlas det kommersiellt idag ca 2 500 ha oljelin som man själv säljer och förädlar. Halmen utnyttjas inte på en ekonomiska problem inom spånplattindustrin.

I Halland har försöksodlingar genomförts och linhalmen har sedan skickats till Holland för beredning. Syftet med projektet var att se om landrötning går att genomföra i Halland. Resultatet var positivt.

I Hälsingland finns projekten från "Lin till tåga" och "Linlandet Hälsingland". I det först nämnda projektet arbetar man med att ta fram anpassade berednings- och hanteringsmetoder för hälsingelin. "Linlandet Hälsingland" är ett projekt för att ta tillvara de kulturella och turistiska möjligheterna med lin. Sedan 1990 finns ett linspinneri i Växbo.

Sedan 1984 har Nämnden för Hemslöjdsfrågor, NFH, en särskild arbetsgrupp för linfrågor, som arbetar med att ge råd och stödja den småskaliga linverksamheten samt att utveckla maskiner för att underlätta de arbetskrävande momenten i den hantverksmässiga beredningen. Arbetsgruppen har initierat olika utbildningsinsatser inom odling och beredning samt bistått med sakkunskap i utredningar och olika linprojekt.

I Värmlands, Gävleborgs och Stockholms län har man utprovat linnelakan i sjukvården. Utvärderingarna är inte klara ännu.

Vid Svalöf AB sker växtförädling för att få fram en ny linsort. Projektet heter "Lin tjugohundra" och syftet är att linsorten skall ersätta solrosoljaimport genom att öka linolsyrahalten till 50-60 % i fröet. Samtidigt skall de nutritionella faktorerna beaktas, linfrögelhalt samt fibermängd och fiberkvalitet.

Vilka möjligheter har linet i Sverige?

En försämring av linkvaliteten har upplevts generellt bland de som arbetar med

lin. Nyckelordet för en svensk satsning måste vara ordet kvalitet. Visst måste denna kvalitet tas fram på ett ekonomiskt riktigt sätt. De fördelar som vi kan ha i Sverige kan listas enligt följande:

- Vi har en oavbruten hantverkstradition på den textila sidan, som innebär att kunskapen är bevarad om linfibern och om linneprodukter.

- Vi har inte de låsningar och blockeringar i linhanteringen som finns i Europa. Viktigt är att kunna styra kvaliteten genom hela hanteringskedjan. Ett samarbete finns redan som är unikt, nämligen Riksgruppen för linets utveckling, vilken består av alla intressenter som arbetar med FoU gällande lin i Sverige.

- Vi har relativt goda förutsättningar för att odla lin i Sverige. Genom det nordliga läge som Sverige har, ger detta möjligheter att producera fiber och frö med unika egenskaper.

Strategierna för att få till stånd en svensk linindustri är följande:

- Samarbete genom hela kedjan och att ta tillvara marknadssignalerna.

- Eftersom kvalitet är nyckelordet, så måste det finnas en kvalitetsstyrning genom hela hanteringskedjan.

- Bygga upp kompetens och ha ett väl utvecklat internationellt samarbete.

- Vi måste utbilda personer i linkunskap.

- Det är viktigt att få igång en verksamhet, för att visa att det går att producera lin och linneprodukter i Sverige.

- Viktigt att arbeta mångsidigt med lin i Sverige. Det har ingen betydelse om det är hantverk eller industriellt, textil eller tekniska produkter, oljelin eller spånadslin, utan istället gäller det att ta tillvara de synergieffekter som kan uppstå via mångsidigheten.

Förbättrade tekniska resurser i Skånelins "Brydestua"

Eskil Persson

Redan under år 1988 utrustades vår brydestua med en utmärkt bråkningsmaskin, handtillverkad av föreningens förträfflige medarbetare, Håkan Lans, i Teckomatorp. Vid tillverkningen följdes gamla ritningar, men modifikation gjordes såtillvida att antalet valspar utökades för att bråkningen skulle bli tillfredsställande med bara en passage av linstjälkarna genom bråkningsmaskinen. Förlängningen av maskinen gav önskat gott resultat.

För skäktningen tillverkade Håkan Lans ett skäkthjul av traditionell typ med knivar av trä.

Mycket linberedningsarbete har sedan utförts med dessa maskiner. Klagomål har framför allt uttryckts mot det förhållandet att bråkens arbetskapacitet vida överträffade skäktens, varför beredningsarbetet kom något i otakt. Bråkningen gick alltså som en dans och skäktningen blev en flaskhals i arbetet.

För att råda bot på dessa problem diskuterades i Skånelins styrelse olika möjligheter att förbättra skäktningsmomentet. Man visste att maskiner för skäktning - även kallade turbiner - fanns att köpa både i öst- och västeruopa. Dessutom fanns tillgängligt hos Skånelin gamla ritningar på turbiner som tidigare varit i bruk i Svalöfs Linlaboratorium och i svenska linberedningsverk under 40-60-talen. Det fanns alltså två vägar att vandra; att låta tillverka i Sverige hos Håkan Lans eller att köpa nytt eller begagnat i utlandet.

För utvecklingsarbetet i ärendet stöttades Skånelin ekonomiskt av "Nämnden för Hemslöjdsfrågor".

De alternativa lösningarna diskuterades under våren 1991. Kostnaderna för en svensktillverkad turbin kalkylerades till c:a 200 000:- inklusive ventilationsanläggningar. Köp av ny eller begagnad

turbin sonderades först i Belgien utan framgång och därefter i Polen med positivt gensvar. Från Polen kunde erbjudas en helt ny turbin av mindre modell och på hjul, som i Polen normalt användes som vandringskäkt och kördes runt till linodlande gårdar. Priset för denna turbin var 25 200:- fritt fabrik. Efter sakkunnig inspektion av den polska turbinen inköptes denna i maj 1991 och hemforslades på lastbil till Svalöv i augusti, lyftes in i brydestuan i november och kopplades i drift den 12 december.

Vid två tillfällen hittills har turbinen fått visa sin kapacitet, dels vid "Riksgruppens för linfrågor" besök den 6 februari 1992 och dels vid Skånelins styrelsemöte den 11 februari 1992. Man kunde vid dessa tillfällen konstatera att turbinen gjorde ett både snabbt och gott arbete och producerade vid rätt och jämn matning av bråkade linstjälkar en utmärkt ren och lätthäklad tåga. Om hela beredningsarbetet nu bedrivs kontinuerligt utgör ej längre skäktningen något stopp i produktionen. Istället har vi nu en överkapacitet på skäktsidan, vilket dock inte är negativt.

Genom Skånelins polska kontakter inköpte också Norsk Linförening en likadan skäktturbin. En finsk fiberintressent i Uleåborg har varit i kontakt med Skånelin och har ev också köpt en turbin och alldeles nyligen (februari 1992) har vi kontaktats från en jylländsk linberedningsanläggning som var intresserad av att se på vår turbin och därefter möjligen själv inskaffa en sådan. Ringarna på vattnet når vida omkring.

Några data om skäktturbinen:

Den är tillverkad i Koszalin, Polen av ett "dotterbolag" till "Institute of Natural Fibres" i Poznan. Det är en sk traditionell modell med två turbiner och "växellåda" i mitten, där maskinen skiftar grepp från rot till toppända. Totallängden i arbetsläge är 11 m. Den är 1,9 m bred och 2 m hög. Vikten är 3 ton och turbinerna snurrar med 32-45 varv/min. Gummirems-

transportör och vardera av turbinerna har sin egen elektriska motor.

Linodling i Norge

Skrivet av Rut Ann efter läsning av Gerd Hemmes artikel i Aftenposten.

Det er linduk som ligger på bordet når et tusentalls gjester benker sej til Nobelbankett i den Blå Hallen i Stockholms Stadshus den 10 december 1991.

Så kunde man läsa i Aftenpostens A-magasin (söndagsbilaga) Oslos stora dags-tidning.

Linum usitatissimum - det ytterst brokbara får sin sköna beskrivning av Gerd Hemman (journalist och författare).

Gerd berättar: Berthe Paulsdotter från Värmland vandrade till fots till Norge på 1820-talet, och bar med sig kunskap om Damastvävning. Omkring mitten av 1800-talet höll svenska fruar kurs för norska bandkvinnor i detta fina konsthantverk.

Lin blev odlat på Östlandet och i Trondelag, där mest och bäst åkerjord fanns att tillgå.

Upplysningen om den gamla nyttoväxten blev spridd, i synnerhet i prästgårdar som då var kunskapscentrum på landsbygden. Där kunde en giftasvuxen kvinna bereda linet samt spinna och väva det, till bröllopsskjorta till sin tillkommande. Husbonden kunde sedan bruka sin linseskjorta hela livet, till högtid och fest - tills han blev svept i den och lagd i kista. Linodlingen och beredningen blev förtro lighetskunskap som gick i arv från mor till dotter, till dotterdotter.

I Norge gick under industrialismens tid linhanteringen in i glömskans värld, mer så, än i Sverige, där myndigheterna sörjde för främjandet av linproduktion även under 1900-talets första hälft.

I dagens Norge har man som i Sverige, överproduktion av enkla jordbruksvaror

och behöver alternativ odling. Norsk Linförening söker svar på frågan: *Ny linproduktion?* med stöd av Byggedeutvecklingsfonden och Lantbrukets utveckling som bidrar med 300 000 kronor.

Ordföranden i styrgruppen heter Jan Ferstad. Odlingsförsök är startade sommaren 1991, med blått och vitt svenskt och polskt lin. Det har sätts på sex olika gårdar från Sörlannet i Sö till Trøndalag i Norr. Vid Aspevalls forskningsstation ska en beredningsstation vara klar sedan hösten 1991, för linföreningens 80 medlemmar, som tidigare måst resa till Sverige för att bråka och skäkta linet.

Målsättningen för Norge är liksom för Sverige att bidra till självförsörjning av lin, som importerats idag och att verka för att detta fina material ska ersätta polyester och andra syntetiska fibrer till stor del i kläder, möbiltyger och tapeter, som kan vara brandfarliga och hälsovådliga. Dessutom att bidra till att bevara många fina och älskade hantverkstekniker. Även det behövs för en god hälsa och för vår livsglädje.

Informationsblad om Skånelin

Eskil Persson

Ett litet ark i A5-format, som talar om vad Föreningen Skånelin gör och står för, är under produktion och kommer att vara tillgängligt för dem, som önskar göra propaganda för vår förening i samband med lokala utställningar, spinnegillen o dyl. Informationsbladet kan rekvireras från Eskil Persson, tel 0418-67 154 (arb) eller 046-13 10 66 (bost).

Texten kommer att tryckas på ljusblått papper. Som vinjett debuterar Skånelins egen specialdesignade linblomma.

SKÅNELIN

En Solskenshistoria från Ystad

Gunnel och Sven-Erik

På min arbetsplats, Köpingsbro skola, finns sedan 3 månader tillbaka en uppsättning linberedningsredskap. Det är en lång historia, hur vi har blivit ägare till dessa.

Det började för 6 år sedan, när det fanns gott om pengar i länen och Länskolnämnden instiftade LUVA=Lokalt utvecklingsarbete. Vår skola tyckte att det enda vi behövde "utveckla" var våra linredskap. Året var 1986! Vi skickade in vår ansökan och fick avslag. Vi fortsatte 1987 och 1988. Avslag, avslag!

1989 var det ute med LUVA, nu hette det istället "Kultur i skolan". Vi sökte, inte kunde det väl finnas något mera kulturellt än linberedning? Skolstyrelsen i vår kommun, Ystad, skickade med sin välsignelse, icke det hjälpte. Nu började det bli riktigt intressant att se hur länge vi skulle få hålla på. Vi var fast beslutna att aldrig ge upp!! Något större besvär att skriva ansökan hade vi inte. Vi fick ta reda på aktuella priser och ändra på rubriken. Målinriktningen och syftet var detsamma. Lärarnas namn kontrollerades också förstås så att inte någon hunnit gå i pension.

1991 var det dags! Nu hette det "Särskilda utvecklingsinsatser". Det var knappt vi trodde våra öron. Vi blev beviljade en summa pengar som räckte väl till våra behov! Lagom till jul kom våra redskap. Vaktmästaren packade upp, skruvade ihop och justerade. Det nya träet doftade så underbart och lyckan var fullständig!

Fortsättningen: I årets obligatoriska fortbildning för lärare finns i Ystads kommun en kurs som heter LINBEREDNING 2 dagar.

Dag 1 är vi sysselsatta med linberedning enligt modell äldre, spinna och slända och följa tråden till vävnad. Så här långt kommer sedan de utbildade lärarna att lära och visa sina elever.

Dag 2 får lärarna sin överkurs genom olika studiebesök. Vi skall åka till Svalöv och Skånelin. Där skall Kirsten Persson ta emot och demonstrera maskinell linhantering och berätta om linets framtid. Vidare till närliggande Citadellet i Landskrona och våra hemslöjdskonsulenter. De skall berätta om sin verksamhet. Dessutom skall vi besöka Stiftelsen Skånehantverks verkstäder.

Ansvariga för fortbildningskursen är Gunnel och Sven-Erik Mårtensson, Hammar, Glemmingebro, vilka också står för ovan skrivna. Om någon har frågor angående fortbildningskursen så får ni gärna ringa tel 0411-22 642.

Till sommaren skall vi pröva något nytt i linsammanhang. Vi tänkte till turister (även grannarna, om de vill) sälja handsmått färdigrötat lin. I priset skall ingå handledning av oss och lån av våra (inte skolans!) handredskap. Förra sommaren testade vi lite och intresset tycktes vara mycket stort. Om vi skall ha speciella dagar och tider har vi inte bestämt ännu. Det går kanske bra att ta det när det passar besökarna spontant. Många kommer till oss för att titta på damastvävningen och då blir de direkt intresserade av hur det kan bli en tråd av linhalmen.

Sommarkurser 1992

Kursbeteckning: Yd Y

Kurs: LINBEREDNING

Tid: 1992 08 10 - 11 2 fortbildningsdagar

Målgrupp: Lärare på låg- och mellanstadiet. Lärarlag från enskild skola har företräde.

Syfte: Att lära de hantverksmässiga metoderna för beredning av lin.

Att skaffa kunskaper om modern linberedning och linhantering.

Att få insikter om linets betydelse som kulturväxt.

Att förstå linets värde för framtiden.

Såning - ryckning - torkning - frörepling
- rötning - bråkning - skäkning - häckling
- spinning - vävning

Genom eget arbete, demonstrationer, föredrag och studiebesök får du lära om ovanstående.

Ansvarig: Sven-Erik och Gunnel Mårtensson, Dalåkra Hammar 10, Glemmingebro. Tel 0411-226 42.

De anmälda deltagarna får ett utförligare program senare. De deltagare som önskar skall kontaktas när det är dags för ryckningen (även sånaden). För detta blir det 1/2 dags avräkning ytterligare.

Föreningen Skånelins Årsberättelse 1991

Föreningens medlemsantal var vid årets slut 394 och har under året ökat med 74 medlemmar. Medlemsavgiften var liksom tidigare 50:-.

I styrelsen har följande ledamöter ingått:

Ordförande:	Göran Kuylentjärna
Vice ordförande:	Kirsten Persson Clas Johnsson Barbro Nyberg Eskil Persson
Kassör:	Betsy Persson
Sekreterare:	Rosie Johansson

Under 1991 har styrelsen haft sammanträde 6 gånger nämligen:
31 januari, Borgeby
9 mars, Svalöf AB
25 april, Bjärsjölagård
13 augusti, Betsy Persson
8 oktober, "Brydestuan", Svalöv
27 november, Bjärsjölagård

Föreningens årsmöte hölls lördagen den 9 mars på Svalöf AB, då ett sextiotal medlemmar samlats. **Lin - en framtida råvara i svensk industri**, var rubriken på det föredrag som agronom Sten Liljedahl, ALA-gruppen höll i samband med årsmötet.

Övriga aktiviteter:

Spinning av lin

Lördagen den 4 maj anordnade hemslöjdskonsulenterna i Skåne tillsammans med Föreningen Skånelin distriktstävling i spinning av lin på Bjärsjölagård. Vid tävlingen, där ett femtontal personer deltog, korades en lokal mästare Mikael Jansson, Arkelstorp, som sedan representerade Skåne vid den rikstävling som Svenska Hemslöjdsförbundet senare anordnade på Skansen.

Studieresa till Polen

14-19 juli anordnades en studieresa till Poznan i Polen, med besök på Institute of Natural Fibres, gårdar med linproduktion och en linfabrik. Studieresan planerades och leddes av styrelseledamoten Eskil Persson, Skånelin.

Linets dag lördagen den 21 september.

För tredje året inbjöd föreningen medlemmarna och andra intresserade till "Linets Dag", som arrangeras tillsammans med studieförbundet Vuxenskolan i Svalöv. Demonstration av linberedningen och aktuella utställningar tilldrog sig stort intresse. Medverkande var bl a textilmiljöer med varor av lin, Jan-Greger Persson med svenskproducerad linolja, Gillet Skånska Spetsar samt många medlemmar som demonstrerade linberedning, serverade kaffe och ombesörjde lotterier.

Kurser och demonstrationer om lin och linhantering har anordnats tillsammans med hemslöjden, studieförbunden och något museum. Skånelins medlemmar har medverkat vid olika tillfällen på Österlen - Clas Johnsson i mellersta och västra Skåne - Kirsten Persson och Betsy Persson samt i nordvästra Skåne - Båstadgruppen.

Beredningsstationen

Olika kursdeltagare och linberedare har under hösten sökt sig till beredningsstationen för att bråka, skäkta och häckla lin. Eftersom skäkthjulet ansetts starkt begränsa beredningskapaciteten, har framförts önskemål om en komplettering. Styrelsen beslöt 1990 göra en utredning angående möjligheterna till nytillverkning av skäktturbin i Sverige, eller inköp av en

skäktturbin från Danmark, Belgien eller Polen. Efter diverse kontakter, förslag och anbud, beslöts att en grupp på tre personer skulle informera sig om kvaliteten och användbarheten av en polsk skäktturbin. Styrelsen beslöt att om konstruktionen var acceptabel och underhåll kunde ordnas, var det lämpligt att inköpa denna. Köpet genomfördes och skäktturbinen anlände den 7 oktober till Svalöv. Den har sedan installerats och justerats av H Lanz mekaniska verkstad i Teckomatorp och är nu användbar för linskäktningen. Före installationen diskuterades och undersöktes andra alternativ till beredningsstationen. Den nuvarande ansågs dock lämpligast och är tillräcklig. Kostnaderna för skäktturbin och transport till Svalöv har uppgått till 40 280 kronor. Kostnaderna har täckts med bidrag från framför allt Nämnden för hemslöjdsfrågor samt Länsstyrelserna i Malmöhus och Kristianstads län. Banker, föreningar och enskilda har också välvilligt bistått föreningen.

Linum - föreningens medlemsblad har sänts ut dels under våren och dels under hösten. Skilda författare har medverkat med erfarenheter, aktuella notiser och reseberättelser. I redaktionen ingår: Kirsten Persson, Clas Johnsson, Barbro Nyberg och Eskil Persson.

Styrelsen ser det angeläget att medverka till att spånadslinet får en vidgad odling och användning. För att genomföra detta krävs många insatser på skilda sätt. Inte minst betydelsefullt är medlemmarnas och olika organisationers stöd och intresse. 1991 har styrelsen erfarit ett mycket positivt gensvar från såväl enskilda som från myndigheter och organisationer och vill till samtliga framföra ett varmt tack.

Borgeby och Svalöv januari 1992

Föreningen Skånelins styrelse

Göran Kuylenstjerna Kirsten Persson
Clas Johnsson Barbro Nyberg
Eskil Persson Betsy Persson
Rosie Johansson

Vid årsmötet den 7 mars 1992 omvaldes som ordförande Göran Kuylenstjerna, vice ordförande Kirsten Persson och som ordinarie ledamöter i styrelsen Rosie Johansson, M-läns hushållningssällskap samt nyvaldes lantbr Sven Erik Mårtensson, Hammar, Glemmingebro. Han efterträder Clas Johnsson, Brösarp, som av sagt sig omval till ordinarie ledamot i styrelsen.

Linodlingar

Kirsten Persson

Även i år kommer det att finnas spånadslin för självvryckning. Vitblommigt Bryta i Marieholm och Billeberga.

Den vitblommiga sorten Henryk, tidigare nämnd Sv 63110, i Brösarp och blåblommigt Wasa i Glimmeboda hembygdsgård, Brösarp.

Är Du intresserad av att själv skörda lin för fortsatt beredning eller för att ha som eterner. Kontakta:

Betsy Persson, tel 0413-70 005

Jan Lindberg, tel 0418-60 707

Kirsten Persson, tel 0418-60 303

Clas Johnsson, tel 0414-73 010

I slutet av juli, början av augusti beräknas linet vara i gultognadsstadiet, c:a 30 dagar efter fullblom. En del av Skånelins medlemmar ställer då upp som instruktörer i handvryckning. Du behöver inte vara medlem i Skånelin för att få skörda lin, men för att få använda maskinerna i brydestuan så fordras medlemskap.

Avgifter i brydestuan:

Studiebesök 20 personer: 300:-

mer än 20 personer: 500:-

Hyra av lokal och maskiner 50:-/tim.

Instruktion 100:-/tim.

Hyra av rötningsbassäng 200:-/2 veckor.

Bokningar av brydestuan och bassäng till

Betsy Persson, tel 0413-70 005

Kirsten Persson, tel 0418-60 303

Linets Dag arrangeras i Svalöv lördagen den 12 september liksom tidigare år tillsammans med Vuxenskolan i deras lokaler.

Skånkt spinnegille i Boarps hembygds-gård, Båstad, lördagen den 9 maj 1992, kl 13 00. Spinnare och spinnerskor samlas kl 10 00. Kl 13 00 hälsas allmänheten välkommen. Utställningar - musik - kaffeservering. Arrangörer: Skånelin, Vuxenskolan och Bjäre härads hembygdsförening. *De som deltar i spinningen anmäler sig till:* Irmela Paulsson, tel 0431-73 140, Maj-Britt Persson, tel 0431-50 628 eller Kirsten Persson, tel 0418-60 303. Spinnare och spinnerskor serveras förmiddagskaffe och lunch. Då är det viktigt med föranmälan.

Välkomna

Linum usitatissimum / Linet det högst nyttiga
En högst nyttig fortbildning för lärare/textillärare

I undervisningen har läraren många chanser att levandegöra sitt ämne genom historiska tillbakablickar och spännande framtidsperspektiv.

Linet är ett sådant ämne som spelat en betydande roll för vår försörjning och för att försköna vår miljö.

Den forskning som nu bedrivs av hela växtens användning är mycket intressant och kunskaperna kan ingå i såväl natur-

vetenskaplig undervisning som i hem-kunskap och textilslöjd.

Hemslöjdskonsulenterna har utarbetat en studieplan. "Barn skapar med naturmaterial" för förskollärare. SÖ hade bra studieplaner för kurser i linberedning och spinning/spånad, som vi fortfarande följer.

Att intresset för lin och spinning lever visar den linspinningsstävling som hölls sommaren 1991 på Skansen.

Kurser i linberedning och spinning anordnas av hemslöjdskonsulenterna i Kristianstads och Malmöhus län.

För vidare information och prospekt; Hemslöjdskonsulenterna i L-län, Kanal-gatan 24, 291 34 Kristianstad. Tel 044-10 10 04, 10 10 74.

Hemslöjdskonsulenterna i M-län, Slottet, 261 31 Landskrona, tel 0418-29 985.

Årets linkurs i Svalöv

Svalövsortens Vuxenskola.

Start: Slutet av juli med skörd. Förfrågan om kursen:

Vuxenskolan tel, 0418-63 579

Kirsten Persson, tel 0418-60 303

Redaktionskommittén - Linum

Eskil Persson, tel 0418-67 154

Barbro Nyberg, tel 044-10 10 04

Kirsten Persson, tel 0418-60 303

Aktuella artiklar mottages tacksamt.

Information från riksgruppen för lin

Clas Johnsson

Riksgruppen för linets utveckling hade den 6 febr sitt sammanträde förlagt till Svalöv. På mötet diskuterades aktuella frågor om linet.

Gruppens övergripande mål, produktions- och affärsutveckling, odlingsvolym samt lönsamhet, kräver en sammanhål-

lande kraft, som kan föra linet framåt. Därför har regeringen fått en skrivelse med begäran om medel till en sådan samordnande verksamhet.

Ett viktigt steg på vägen är den marknadsstudie av "Linfibern i icke-textila applikationer", som genomförts av Sten Liljedahl och Bo Smeder. De fann flera intressanta användningsområden. Bl a är det linets miljövänliga egenskaper som kan ha stor betydelse för utveckling. Förhoppningen är att det positiva intresset ska ge möjligheter till ytterligare forskning och utvecklings- och brandegenskaper i olika tekniska sammanhang.

På mötet påpekades att det skulle vara mycket värdefullt med en liknande marknadsundersökning på det textila området och kontakter sökes för att få en studie till stånd.

Vid sammanträdet deltog för första gången en representant för linföreningarnas oljelinodlare. Det är Nils-Åke Hagman från Tidaholm som utsågs i samband med linkonferensen i höstas.

Det kan även nämnas att två lin-motioner (c och v) har inlämnats till riksdagen i vår. Bl a hemställs om byggande av beredningsverk och att medel ges till vidare forskning och utvecklingsinsatser, så vi kan ha en inhemsk linodling och förädling.

Vi informerades också om att Nämnden för hemslöjdsfrågor framöver ska lyda under kulturutskottet i riksdagen. Tidigare återfanns den på statens industriverk.

Utdrag ur föredrag vid Föreningen Skånelins årsmöte, den 7 mars 1992

Problem och möjligheter i skånsk oljelinodling

Lantbrukare Jan Lindberg, Billeberga, odlar c:a 5 ha oljelin och ser detta som en möjlighet att skaffa sig kunskaper och erfarenheter för en kommande större od-

ling. I försöken får han råd av Tore Denward, Svalöv. Båda är överens om att man måste kunna använda såväl frö som halm för att få produktionen lönsam, i synnerhet sedan det omställningsbidrag som nu utgår upphör.

Från oljelinodlingen erhåller man c:a 2-3 ton halm och 2-3 ton frö per ha, plantan är starkt förgrenad, därav den större fröskörden. Spånadslinet som är en rak, hög stjälk ger 5-6 ton halm per ha och c:a 1 ton linfrö.

Man har utgått från att odlingen skall genomföras utan någon nyanskaffning av redskap och oljelinet skördas på vanligt sätt med skördetröska.

Vad kan man få ut av linhalmen?

Tillsammans med Klippans finpappersbruk och rikspappersskolan har åtskilliga försök i laboratorieskala gjorts för att utvinna papper från halmen. Det har varit många problem med filtreringen av pappersmassa, men vid ett försök i större skala utföll det mera gynnsamt. Jan Lindberg kunde visa upp olika pappersprov från en massa som bestod av 50 % linfibermassa och 50 % björk- och tallsulfat. Någon blekning hade ej skett, utan produkterna hade tagits fram på det mest miljövänliga sättet. Linfiberns egenskaper: *seg, hög absorptionsförmåga och svalkande*, skall tillvaratas i papprets användningsområde för t ex wellpapp och fluffpapper - blöjor och engångslakan. Försöken bekostas av Skånska Lantmännen. De andra produkterna är olja och presskaka. Av dessa är det endast oljan som Jan studerat, men försök att utvinna gel (slemämnen) för livsmedels- och läkemedelsindustrin pågår. Linoljan betingar för närvarande ett lågt pris, varför minsta möjliga investeringar skall göras för pressningen av olja, som sker i ett försöksprojekt tillsammans med Svalövs kommun. Problemen i oljelinodlingen såg Jan Lindberg, bl a i att de sorter som finns på marknaden är sent skördemogna. För att hinna skörda måste man för närvarande blastdöda.

Mer om oljelin i nästa Linum - okt 1992.